

בס"ד יום ג' פרשת וישלח י"ב כסלו תש"פ

'מברשת שיניים עם הכשר לשבת'

'צחצוח שיניים בשבת'

בגיליון הנוכחי נלמד את הטעמים לאסור להשתמש בשבת עם מברשת שינים רגילה, ומה סכורות המתיירים באופנים מסוימים, וכן לגבי 'מברשות השיניים החדשות הכשרות לשבת', נברר מה הם דרישות גופי הכשרות בייצור מברשות כשרות לשבת, ומה הם תנאי ההיתר בשימוש בשבת קודש.

1. מברשת רגילה

מסקנת השיטות: המנהג שלא לצחצח שיניים בשבת במכרשת ברזית הגרילה, ובפרט עם שטח שיניים. וכמה סיבות לדבר: א. לדעת פוסקים רבים, השימוש בשבת במכרשת שיניים רטובה כרוך באיסור סוחט. ויש אומרים שאם שערות המכרשת פרודות זו מזו והתחללים שבהן נראים לעין, והמים יוצאים מביניהן אף ללא סחיטה, אין בשימוש בה איסור חסיתי. ב. במורית ההשחזה יש איסור 'ממרה'. אצל אנשים רבים פעולת הצחצוח גורמת בוודאות ליציאת דם מהתניכיים, ויש בכך איסור 'חבול'. ג. יש שנוי לאסור מעמרים ונוספים: ר. עובדין ז"ל חולק. ה. שנת שיברת השערות. ו. נולד ביצירת קצף. ז. רפואה בשבת. ויש שהתירו באופנים מסוימים, והפריכו את כל צדדי האיסור, וכו'.

Keywords: child sexual abuse; disclosure; social support

[illegible][illegible]

מכתבים מאת הג"ר יהושע ישעיה נויבירט זצ"ל
והג"ר ישראל הלוי בעלסקי זצ"ל

שראף רחמי בעלזקי
ב' ניסן תשס"ו לפ"ק

לדעת לחיות כהלכה

גליון מס' 244

הפרס השבוע: 100 ₪

(ההגרלה על דעת רבני המפעל)

שאלה: האם מותר בשבת לשטוף כלים בסיוע חומר ניקוי, מוצק / נוזלי?

האם יש חשש 'ממרח' ו'מוליד ריח'
כשמניח חומר ניקוי על הכלי / על היד
/ על כרית הקרצוף המותרת בשבת,
ומדוע?

[illegible]

תשובות ניתן להעביר עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד) באחד מהאפשרויות הבאות:

- בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולוחה 4
■ בעמדות 'דרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
■ בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
■ בפקס מספר 1532-6507823
■ במייל 5047867@gmail.com

**הזוכה בהגרלת גיליון 243 על סך 100 ₪
האברך החשוב הרב מאיר קלמנוביץ שליט"א
כולל 'יששכר באהליך' בית שמש**

מדור זה נתרם לעילוי נשמת
רבי אברהם בן רבי משולם
שרגא זצ"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

**הגיליון השבוע הונצח לעילוי נשמת
הגאון הצדיק רבי יהושע לייב בן רבי נחמיה
חשין זצ"ל והאשה החשובה מרת חנה גולדה בת
רבי יואל יעקב ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.**

לתרומות והנצחות
חייגו עכשיו
02-5377085
שלוחה 8

מחירים זולים ממקדמים

ואם להציג

מברשת השיניים עם ראש הטיליקון המהפכני

היחידה המותרת בשבת!

✓ לשימוש
עדין ועל
לחיות

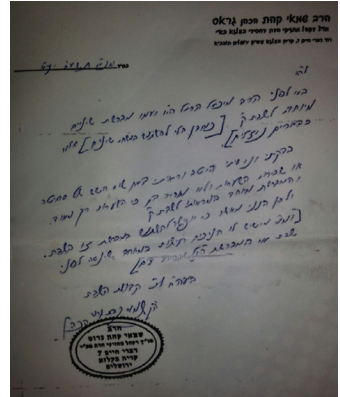
✓ להגנה על
התניניים

✓ להברכה
השיניים

ללא חשש סחיטה • ללא חשש הצאת דם בשבת • לבעלי תניניים רגישים, מומלץ לנסות ביום חול • ללא חשש שבירת השורות • אינה כלי הניידות ליום חול • בשימוש עם משהחל נזולית

לא לצחצח בשבת: כתב בחוט שני (שבת חלק א עמוד סב) אין להשתמש במברשת שיניים כל שהשערות קרובים זה לזה מהחזיקים את המים, אבל אם השערות רחוקים זה מזה שאין המים נתפסים שם מותר. וכן כתב בספר **ארחות שבת** (פרק יז סעיף כט והערה מב), אין לצחצח שיניים בשבת, בין על ידי מברשת, ובין שלא על ידי מברשת, משום סחיטה ממרח וחובל.

המנהג להמנע: בספר **שמירת שבת כהלכתה** (פרק יד סעיף לט ובהערה קב) ציינו לספרים רבים שדנו בזה, והסיק שנוהגים שלא לצחצח את השיניים בשבת אפילו בלי משהח. **ובמנחת שמה** (חלק ב סימן לה אות ג) כתב שהוא מהדברים המותרים שנהגו בהם איסור, ורבים מהיראים רואים בו איסור חמור עד מאד, ואני לא ידעתי איסור, ומכמה סברות כתב לאיסור, ומסיק שמכל מקום מסתבר להיתר מחמת הטעמים האחרים שהזכיר. וכן במכתבו לבעל **השרידי אש** (חלק א סימן ל) מסכים עמו שמצד הדין מותר מכמה פנים, וכותב שהוא מהדברים המותרים שנהגו בהם איסור.

רק בלי משהח: לדעת הג"ר **משה פיינשטיין זצ"ל** (שו"ת אגרות משה חלק א תשובה קיב) אין להשתמש במברשת שיניים עם משהח בשבת משום איסור ממחק, אך בלי משהח מותר במים קרים. וטוב שלא להרטיב את המברשת במים מחשש סחיטה כמו שמצינו איסור סחיטה בשיער מדרבנן, ואחרי השימוש אסור לשטוף את המברשת אף שלא בשפשוף משום 'מוכין משובת לחול'.

לדעת הג"ר **שמואל הלוי ואזנר זצ"ל** (שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן מה, שיעורי שבט הלוי עמוד שסח) מברשת עם שערות או חוטי ניילון, אסור לצחצח בה את השיניים עם משהח שיניים משום ממרח, ומותר במברשת לבד בלי משהח, אך לא ישים עליו מים מחשש סחיטה, וצריך לעשות שינוי באופן דלדלן, ימלא את פיו מים ויפלוט את רוב המים באופן שישאר בפיו רק לחלוות מים בשיעור טופח על מנת להטפיה, ואחר כך ישפשף במברשת יבשה. ואם אפשר טוב שיהיה מברשת מיוחדת לשבת, כמבואר בסימן שכז, וכל ההיתר הוא בתנאי שאינו 'פסיק רישא' שיוצא דם מהתניניים.

ובשו"ת אור לציון (חלק ב פרק לה אות ו) כתב שאין להשתמש במשהח שיניים בשבת משום ממרח, אבל מותר לצחצח שיניים במברשת או במי-פה, ובתנאי שבודדו כלל כשמצחצח שיניים לא יוצא לו דם מהתניניים, אבל אם בכל פעם שמצחצח שיניים יוצא דם, אסור לצחצח שיניים בשבת. וזיהר לא ללחוץ בידי על המברשת משום סחיטה. והוסיף שאין לחוש במשהח משום רפואה, שהרי אין המשהח מרפאה, אלא מונעת נזק מהשיניים.

ולדעת הג"ר **מנשה קליין זצ"ל** (שו"ת משנה הלכות חלק ה סימן נב) אינו פסיק רישא משום חבלה, כיון שהרבה פעמים אינו מוציא דם, וכן אפשר להזהר שלא יצא דם.

בלי מברשת: לדעת הגרא"ח **נאה זצ"ל** (קצות השלחן חלק ז סימן קלח בדי השולחן ס"ק ל עמוד צט, חלק ח סימן קמו בדי השלחן סוף ס"ק לב), מותר לנקות את השיניים בשבת במשהח בלי מברשת שאין זה רפואה, ואף אין בזה חשש שמא ימרח, ואינו דומה לבורית שאסור משום גולד אבל במשהח שהיא רכה מאוד ונשארת רכה לא גולד בה כלום, אבל אסור להניח את המשהח על המברשת משום 'עובדין דחול'.

ובשו"ת ציץ אליעזר (חלק ז סימן ל אות ב ס"ק ט) חלק על הקצות השולחן, ומוכיח שגם בדי בלי מברשת אסור מדרבנן לשפשף את השיניים במשהח, ובמברשת יש לאסור גם משום סוחט כאשר מנקה את המברשת אחרי השימוש, ולפעמים על ידי השפשוף יצא דם. (הקצות השלחן לשיטתו, שגם בסבוב החרוץ כלים ולא חשש לממרחו, שלא כדעת המשב"ב, ויבואר א"ה בגיליון הבא). והביא מה שכתב בספר **אהל משה** (חלק ב סימן צח) לאסור גם משום רפואה, ונחלק עליו שהיה כל הבריאים משתמשים בזה, ומה שכתב לאסור לאסור פסיק רישא שיצא דם, אינו פסיק רישא, ומסכים עמו משום משום ממרח, ושמה גם משום גולד שהמשהח נהפכת לנזול.

צד ההיתר: בשו"ת **שרידי אש** (חלק א סימן ל) מפריך את כל חששות האיסור, ומסיק להיתר אפילו על ידי מברשת, שאין חשש סחיטה כמבואר בראב"ד (שבת פרק כב הלכה טו) לגבי ספוג שיש לו בית אחיזה או בן חסיתה משום שדומה לכלי מלא מים.

והביאו בשו"ת **יביע אומר** (חלק ד אורח חיים סימנים כז-ל, וראה עוד בילקוט יוסף שבת ד יג), ומסכים עימו להיתר אך לא מאותו הטעם, אלא מטעמים אחרים הוא מסיק שמותר לאדם שמצטער, להשתמש במברשת שיניים רגילה עם משהח שיניים, ואין בזה ממרח כי אין רצונו כלל בקיום המשהח אלא בבקוין השיניים, וההיתר נאמר רק באדם שרגיל בצחצוחו, שאז אינו פסיק רישא שיצא דם, ומי שאינו רגיל

הילכתא
דעת לחיות כהלכה

בס"ד
כסלו תש"פ

'בית ההוראה - הילכתא'
מענה טלפוני לשאלות הלכתיות

חדש!
ניתן לקבל מענה גם באמצעות שליחת השאלה
בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות',
בחיפוש 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשוט'
בפקס מספר 1532-6507823
במייל 5047867@gmail.com

02-535-0-535
מוטלף לרישום את המספר בזכרון הטלפון לעת הצורך

מוציא דם.

3. דעת גדולי הפוסקים

מברשת מיוחדת לשבת: כתב הג"ר דוד אריה מורגנשטרן שליט"א (בספרו פתחי דעת פרק יט אות ד הערה נו) בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל, לגבי 'טבילה דאורייתא בשבת', שאסור להשתמש בשבת עם המברשת של יום חול, כמבואר בבאור הלכה (סימן שלו סעיף ב' ד"ה הקלים) שאסור שימוש במטאטא שמשמש בו בחול, משום 'זילותא דשבתא ועובדין דחול'. אבל מותר להשתמש במברשת שינים המיוחדת לשבת לניקיון השיניים לצורך טבילה דאורייתא, ואף עם מים מותר, אך עם משחה אסור משום ממרמ, וכן אם פסיק רישא שיצא דם אסור.

א.ה. צריך להבין, שאדריבה משם חלק, להקל, שהרי למעשה במטאטא מקילים ומשתמשים במטאטא הרגיל של ימות החול, ומדוע במברשת שינים נחמיר? ויש לבאר כוונתו, שכיום במטאטא רגיל בבית לא מצוי כלל אופן של איסור, אבל במברשת שינים מצוי כמה אופנים של איסור כגון עם משחה לבד, ולכן הוא בכלל 'עובדין דחול'.

והטעם שאין במברשת פלסטיק איסור סוחט, כי השערות אינם סופגות מים, אך עדיין יש לאסור משום 'מיחזי כסוחט', אך בה יש להתייר משום שיש למברשת ידית, וכשיש 'מראב' ד' שהובא במשנ"ב (סימן שכ ס"ק מז), ספוג שיש לו בית אחיזה אין בו איסור סחיטה שכן נדון כצלוחית מלאה מים.

א. אפשר להכשיר: מאלף מעיד הג"ר יצחק מרדכי הכהן רובין שליט"א (היכלא חלק ה עמוד קצג), שנכנס אל הגרי"ש אלישיב זצ"ל בשליחות אחד שרצה להמציא מברשת שינים לשימוש בשבת בלי חשש סחיטה, ותמה הגרי"ש איך שייך לתת הכשר על המברשת, הרי מצוי הרבה אנשים שיצא להם דם, ואצלם הוא 'פסיק רישא' של חובל בשבת, ועוד חשש שהדבר יגרום למכשול, כי אם יהיה מברשת עם הכשר, כל אחד יחליט לבד איזה מברשת יש בה חשש סחיטה ובאיזה אין סחיטה, ולכן סירב לתת הכשר גם למברשת שאין בה שום חשש סחיטה.

וכן שמענו מאחד מגדולי ההוראה שליט"א לאחר שבדק מברשת זו המשווקת בארץ, לעומת המברשת הרגילה של ימות החול, השיב שאינו רואה הבדל בין סוגי המברשות, וכולם אסורים לשימוש בשבת מחשש סוחט כאשר מרטיבו במים.

לצחצח אסור משום 'פסיק רישא' שיצא דם, ואף למחמירים בשימוש בסבון בשבת מותר במשחת שיניים, אך נכון להחמיר להשתמש רק במי פה ולייחד מברשת לשבת משום חשש עובדין דחול. והוסיף שמכל מקום אסור לשטוף את המברשת במים אחרי השימוש, ומסיים שמי שיכול להימנע מזה בשבת ולא יגרום לו צער כלל, טוב לו שיחמיר בדבר, ועליו תבוא ברכת טוב.

בציורף כמה תנאים: בשו"ת מנחת יצחק (חלק ג סימן מח וסימן נ) נטע לאסור צחצוח שיניים לגמרי, כי אי אפשר לזרוק כמבואר איסורים הכרוכים בכך, והתיר רק כאשר מתקיימים מספר תנאים, בלי מים, בלי משחה, ורק באופן שאין חשש עקירת שערות במברשת, שאם יש חשש תלישה כבר כתב לאסור בספר מנחת שבת לגבי פאה נכרית. ורק כאשר אין חשש של עשיית חבורה, ורק במברשת המיוחדת לשבת. דעות הפוסקים מובאים בטוב טעם במשנ"ב מהדורת דרשו חלק ג ביאורים ומוספים סימן ש"כ הערה 46 ובסימן שכו הערה 9.

2. מברשת כשרה לשבת

בארה"ב: בשוק המהדרין ניתן להשיג נדמי מברשות שיניים כשרות לשבת. מברשות שיניים לשבת המצויות בארה"ב, הומצאו על ידי ר' שמואל וועפער הי"ו. תמצית ההמצאה במברשת החדשה, שאין במברשת שערות רגילות אלא רק גומי רך, ובכך אין איסורי סחיטה, חבלה, ממרמ, עובדין דחול. המברשת משוקת על ידי חברת Kosher Innovations (כשר אינאוויינשנס) שכבר ידועים ומפורסמים בשיווק כמה מוצרים למהדרין, כמו 'שאבעס לאמפ', 'שולחן אור' לבדיקת תולעים, 'פלטה לשבת', 'פתחן שבת' לבקבוקי שתייה מפלסטיק, 'ספל מתקפל' לנטילת ידיים במטוס, 'טישו חתוך' לשבת ועוד.

במקום שערות יש במברשת מקלוני גומי, ולכן אינם בולעים מים, והם גם רכים בכדי לוודא שלא יהא חשש הוצאת דם, וגם אינם צפופים, אלא כל מקלון הוא במקום 30 שערות של מברשת שיניים רגילה, ועל ידי כך אינם מחזיקים ביניהם מים, כמו בשערות שיש בהם סחיטה ודבבון.

דגם זה, אושר על ידי הג"ר יהושע ישיעי נויבירט זצ"ל (במכתבו) והג"ר ישראל הלוי בעלסקי זצ"ל (במכתב מתאריך ב' ניסן תשס"ז), שאישור להשתמש במברשת הזו בשבת, וההיתר הוא רק במברשת בלי משחה, ואפשר עם מי-פה. (החברה מייצרת מי פה כשרים בהשגחת OU וממליצה להשתמש בו).

תנאי ההיתר: והוסיף הרב בעלסקי, שמצד הדין המברשת מותרת לשימוש בשבת, אך התנה את השימוש בכמה תנאים וכדלהלן. יש למעט בשימוש עד לא יותר מב' או ג' פעמים בשבת, כדי שלא יבוא לעשות כעין מה שעושים בחול, וגם שיש לחוש שאחרים ידמו דבר לדבר ויתירו יותר ויותר, ולכן ההיתר נאמר רק למי שאין לו ברירה אחרת, ומי שיכול, עדיף להימנע מצחצוח שיניים. מסיים הרב בעלסקי 'ואחרי ככלות הכל, יש לזיזה מאוד לקיים רוח שבת קודש, בלי הכנסת שיניים שעלולים ח"ו לגרום מנוונותה השלמה, אך כמה שיש להגן על הבריאות במקום שאין עצה אחרת יש לחזק המצאות כהנ"ל'.

ארץ הקודש: בארץ הקודש קיים סוג נוסף של מברשות שהומצאו על ידי ר' מיכאל הראל הי"ו, והם משוקות על ידי חברת highdent (היי-דנט). תמצית ההמצאה, שהמברשת מיוצרת במיוחד לשבת משערות העשויות סיליקון - ובכך אין חששות של סחיטה, וכן לא מוציא דם מהחניכיים כי השערות רכות מאוד, ואין חשש שבירת שערות המברשת כי הם גמישות, ואין חשש עובדין דחול כי המברשת מיוחדת רק לשבת.

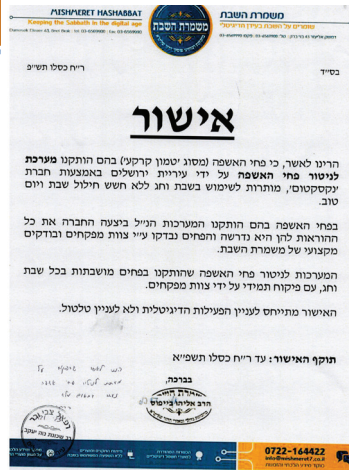
המברשת מאושרת לשימוש בהסכמת הרבנים הג"ר שמאי קהת הכהן גרוס שליט"א מו"ץ דקהל מחזיקי הדת בא"י ובעל שו"ת שבת הקהתי, והג"ר דוד שלמה זולדן שליט"א דומ"ץ קהילת סערט וזי"נץ, והג"ר אשר חנוך ינקלביץ שליט"א מו"ץ בית ההוראה המרכזי חיפה. **תנאי ההיתר:** לא להשתמש עם משחת שיניים כי אם במשחה נוזלית בלבד, מחשש ממרמ. והוסיף הרב ינקלביץ, מי שיש לו חניכיים רגישות, יסתה את השימוש במברשת לפני שבת, לוודא שאינו

עדכוני הלכה

עדכון חשוב לתושבי ירושלים בנושא השימוש בשבת בפחי אשפה טמונים בעקבות גיליון 'עומק הפשט' מספר 203

בירושלים, כמו בהרבה ערים בארץ, הותקנו מאות פחי אשפה טמונים עם חיישנים חכמים, המדווחים 'און ליין', על התכולה למוקד העירייה. בעקבות הפולמוס העז שהתעורר לפני קרוב לשנה, בגיליון 'עומק הפשט' (מספר 203), בנושא 'האם מותר להשליך אשפה לפח חכם בשבת?' נכנסו אישי ציבור חשובים לעובי הקורה, ביחוד **הרב ישראל קלרמן ה"ו** חבר מועצת העיר, עם **הרב דב זילברברג שליט"א** ממשמרת השבת, ובסיעתא דשמיא בוצע פתרון על הצד הטוב ביותר, בהכוונת **הגאון הגדול רבי צבי וובר שליט"א** רב שכונת נווה יעקב וחבר בד"ץ שארית ישראל. חברת 'נקסקטום' המפעילה את המערכת עבור עיריית ירושלים, הגיעו להסכם עם **'משמרת השבת'**, שהחיישנים מושבתים לגמרי בשבתות ובחגים, מערב שבת וחג בשעה 4 אחה"צ, עד מוצאי שבת וחג בשעה 10, וזאת על ידי 'לוח שנה ממוחשב' לעשר שנים קדימה, שבו מופיעים כל השבתות ומועדי השנה, ממשמרת השבת מפקחת ובודקת על קיום התנאים האמורים, מצו"ב האישור העדכני.

בתמונה:
הגאון הגדול רבי צבי וובר שליט"א מברך בברכת השבת את נציגי עיריית ירושלים ומנהלי חברת 'נקסקטום' לרגל תיקון החיישנים על הצד הטוב ביותר

סיכום הגיליון:

- א. **מברשת רגילה:** לדעת רוב הפוסקים אסור להשתמש בשבת עם מברשת שיניים רגילה ומשחת שיניים, משום איסור סוחט ממרח וחובל, וטעמים נוספים, ובמנחת שלמה כתב שנהגו בו איסור. ויש שהתירו רק בתנאים ואופנים מסוימים.
- ב. לדעת רבי משה פיינשטיין אסור עם משחה אך מותר בלי משחה במים צוננים ועדיף בלי מים, ואסור לשטוף את המברשת אחרי השימוש.
- ג. לדעת הרב ואזנר מותר לצחצח במים כשמלחלח את הפה במעט מים, בלי להרטיב את המברשת, ועדיף במברשת מיוחדת לשבת, ובתנאי שאינו פסיק רישא שיצא דם.
- ד. לדעת המנחת יצחק אסור בכל אופן, ולדעת האור לציון מותר בלי משחה, ולדעת היביע אומר מותר עם משחה.
- ה. **מברשת כשרה לשבת:** הדגם של Koshers Innovations (כשר אינאוויינש'נס), מיועד על מקלוגי גומי דקים, באישור הרב גויבירט והרב בעלסקי, ההיתר הוא בלי משחה כי אם ב'מ' פה, והרב בעלסקי הוסיף שמותר רק ב'ג' פעמים בשבת, ורק למי שמרגיש שיש לו צורך בכך.
- ו. הדגם של חברת highdent (היי-דנט), מבוסס על כך שהשערות מסיליקון לא צפופות, ורכות מאוד שלא יצא דם, באישור הרב גרוס והרב וילדן והרב ינקלביץ. תנאי ההיתר, לא להשתמש עם משחה כי אם במי פה וכדומה, ומי שיש לו חניכים רגישות יבדוק לפני שבת לוודא שאינו מוציא דם.
- ז. כתב הרב מוגנשטרן בשם הגר"ש אלישיב שלצורך טבילה דאורייתא מותר נקות במברשת מיוחדת לשבת במים בלי משחה. והעיד הרב רובין בשם הגר"ש אלישיב שאין לתת הכשר על מברשת לשבת.

דינים העולים

נושא הגיליון הבא:

'חומר לניקוי כלים בשבת'

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפ"ש, וכדומה.
ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.
אפשר לתרום עבור הוצאת הגליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המודר 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא
לדעת לחיות כהלכה

גליון שבועי
שיעורים וימי עיון
מוקד למענה הלכתי
בירורי הלכה אקטואליים
קו הילכתא
חבורות הדרכה

מוקד הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי

לקבלת הגליון במייל
5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

קו הילכתא

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות,
עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...